

ГЕРАСИМЧУК Т.О.

студент 1-го курсу екологічного факультету Житомирського національного агроекологічного університету,
м. Житомир

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ТИПОЛОГІЇ ДЕРЖАВ

Актуальність даної теми полягає у тому, що типологія держав тісно пов'язана з поняттям форми держави. Особливості кожного конкретного типу держави встановлюються на основі аналізу її організаційного устрою, методів здійснення державної влади. Чіткого співвідношення між типом і формою держави немає. З одного боку, в межах держави того ж самого типу можуть зустрічатися різні форми організації і діяльності державної влади, а з іншого, держави різного типу можуть набувати однакової форми. Своєрідність конкретної форми держави будь-якого історичного періоду визначається, насамперед, ступенем зрілості суспільства і державного життя, задачами і цілями, що ставить перед собою держава.

Своєрідність конкретної форми держави, державного правління та державного устрою будь-якого історичного періоду визначається насамперед ступенем зрілості суспільства і державного життя, задачами й цілями, що ставить перед собою держава [1, с 147]

Держава являє собою соціальне явище, обмежене історичними рамками. За історичними типами державно-правові системи поділяються на первинні та вторинні. До першого типу належать держави, що виникли внаслідок розпаду первіснообщинного ладу:

- 1) деспотії, що склалися в стародавні часи на Сході (Єгипет, Месопотамія, стародавня Індія, стародавній Китай);
- 2) рабовласницькі держави Середземномор'я (давньогрецькі поліси – Афіни, Спарта, Мілет, Сіракузи та ін., а також Римська імперія).
- 3) феодалні державні утворення (в тому числі Київська Русь).

На зміну цим державам приходять розвинуті типи державно-правових систем із властивими їм формами організації суспільства. Після занепаду феодалного ладу виникає буржуазна держава. За теорією марксизму відомий також тип держави, як соціалістичний і комуністичний. Його практичне вираження поки що можна спостерігати тільки на прикладі вже зниклих або ще існуючих соціалістичних держав – держав «перехідного типу», часів «будівництва основ» комуністичного суспільства [1,с.148].Окрім того, розрізняють цивілізації доіндустріальні, індустріальні і постіндустріальні; східні, західні, змішані; давні, середньовічні, сучасні.

Досліджуючи позиції загальнолюдських цінностей, що стали домінуючими у другій половині ХХ ст., привабливим видається цивілізаційний підхід, особливо до типології сучасних держав, які неможливо підвести під формаційну класифікацію типів держав. Сучасна концепція цивілізації (що відмовилася від колишньої оцінки цивілізації тільки як культурної спільності і базується на визнанні її комплексного характеру: культура, економіка, політика та ін.) виявляється значно ширшою і багатшою за формаційного підходу. Вона дає змогу пізнавати минуле через усі форми діяльності людини - економіко-трудова, соціально-політична, культурно-духовна й інші - в усьому розмаїтті суспільних зв'язків. Вона актуальна тому, що в центр вивчення минулого і сьогодення ставить людину як творчу і конкретну особистість, а не як класово-знеособлений індивідуум; розрізняє не тільки протистояння класів і соціальних груп, а й урахує сферу їх взаємодії на ґрунті загальнолюдських цінностей. Проте, було виявлено, що на основі цивілізаційного підходу ще не побудована чітка типологія держав [4,с.132].

Ми поділяємо думку німецького політолога Р. Дарендорфа (за методами здійснення влади поділяє всі держави на демократичні та антидемократичні), який стверджує, що в результаті поступової демократизації суспільство класової боротьби стає суспільством громадян, в якому створена для всіх основа, що і робить можливим цивілізоване суспільне буття.

У сучасній науці більш прийнятною вважається типологія, заснована на органічному поєднанні формаційного і цивілізаційного підходів разом з їх збагаченням елементами типології, заснованої на виділенні державно-правових режимів.

Отже, окрема держава зазнає впливу як матеріально-виробничого, так і культурно-духовного, цивілізаційного чинників. Саме з цим пов'язані альтернативність і багатоваріантність їх розвитку. Це дозволяє нам зробити висновок про необхідність використання обох підходів: формаційного і цивілізаційного. Цивілізаційний підхід не слід протиставляти формаційному. В сучасній науці більшість вчених віддає перевагу формаційному підходу як базовому, основному. При цьому цивілізаційний підхід не протиставляється йому, а служить його доповненням, творчо його розвиває.

Список використаних джерел:

1. Хома Н. М. Історія держави і права зарубіжних країн: навч. посібник. -К.: Каравела; Львів: Новий Світ-2000: Магнолія плюс, 2003. – 474 с.
2. Конституція України. – О.: Неогоціант, 2006. – 90с.
3. Конституційне право зарубіжних країн: навч. посібник / М.С. Горшеньов, К.О. Закоморна, В. О. Ріяка та ін.; За заг. ред. В. О. Ріяки. – 2-е вид., допов. і перероб. – К.: Юрінком Інтер, 2004.
4. Скакун О.Ф. Теорія держави і права. Підручник / Скакун О.Ф. – Харків: Консул, 2012. – 522 с.